

PATVIRTINTA

Sangrūdodos pagrindinės mokyklos direktoriaus

2024 m. vasario 1 d. įsakymu Nr. 01-7

DARBUOTOJO DIRBANČIO SU KILNOJAMAIS ELEKTRINIAIS ĮRANKIAIS IR PRIETAISAI SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA NR.20

I SKYRIUS BENDROJI DALIS

1. Sangrūdodos pagrindinės mokyklos (toliau – Įstaiga) su kilnojamais elektriniais įrankiais gali dirbti asmuo, ne jaunesnis kaip 18 metų amžiaus, apmokytas saugiai dirbti, instrukuotas ir susipažinęs su darbo metu naudojamų įrankių ir prietaisų paskirtimi, konstrukcija ir eksploataavimo ypatumais, supažindintas su gamintojo parengtų naudojimo instrukcijų reikalavimais, nustatyta tvarka bei periodiškumu pasitikrinęs sveikatą.

2. **Rankiniai elektriniai įrankiai** – tai įrankiai su elektriniu varikliu, kurie naudojami patalpose ar lauke, ir suprojektuoti taip, kad juos naudotų vienas asmuo, pvz., gręžimo mašinėlės, pjaustymo pjūklai ir kt.

3. Visi eksploatuojami elektros įrankiai ir prietaisai turi atitikti Elektros įrenginių įrengimo bendrųjų taisyklių, taip pat gamintojo parengtų naudojimo instrukcijų reikalavimus. Eksploatuojant rankinius elektros įrankius ir prietaisus, reikia vadovautis gamintojo pateikta technine dokumentacija ir saugos instrukcijomis. Dirbti su rankiniais įrankiais gali asmenys, teoriškai ir praktiškai apmokyti saugiai dirbti.

II SKYRIUS PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI, SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

4. Pavojingi, kenksmingi ir kiti rizikos veiksniai, esantys ar galintys pasireikšti darbuotojo darbo aplinkoje, galimas poveikis darbuotojo saugai ir sveikatai, prevencinės priemonės:

Rizikos veiksnys	Poveikis saugai ir sveikatai	Prevencinės priemonės
Elektros srovės poveikis, esant netvarkingai instaliacijai ar netinkamai naudojant elektrinius prietaisus, įrenginius ir įrankius.	Gali sukelti širdies veiklą, kvėpavimo sutrikimus, įvairių laipsnių nudegimus, sąmonės praradimą, ar gali ištikti staigi mirtis.	Laikytis elektros saugos reikalavimų. Nenaudoti netvarkingų elektrinių įrankių, įrengimų, kitų darbo priemonių. Nesiliesti prie neizoliuotų elektros įrangos dalių, kuriomis teka elektros

		srovė.
<p>Netinkamas elektrinių įrankių laikymas.</p>	<p>Įvairaus sunkumo traumų (net mirtinų), sveikatos sutrikdymų rizika.</p>	<p>Laikytis elektros saugos reikalavimų. Laikytis darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijų.</p>
<p>Elektromagnetiniai laukai.</p> 	<p>Gali skaudėti galvą, greičiau pavargstama, jaučiamas silpnumas. Pažeidžiama nervų sistema, sutrinka kraujotaka.</p>	<p>Elektromagnetinių laukų matavimai darbo vietose. Įrengti pagalbinę įrangą, sumažinančią elektromagnetinių laukų spinduliavimą.</p>
<p>Besisukančios ar kitaip judančios neuždengtos mechanizmų ir įrengimų dalys.</p> 	<p>Galimos įvairaus sunkumo traumos, galūnių sužalojimai.</p>	<p>Neliesiti rankomis besisukančių ar kitaip judančių dirbančio įrenginio dalių, kurių negalima uždengti apsaugomis, skydais. Nedėvėti darbo rūbų palaidais skvermais, atsegtomis rankovėmis, nenešioti raiščių, grandinėlių.</p>
<p>Visą žmogaus kūną ir rankas veikianti vibracija.</p>	<p>Neigiamas poveikis visam organizmui, nuovargis. Ypač pasireiškiantis raumenų, kaulų struktūros, neurologiniais ir kraujagyslių pakenkimais.</p>	<p>Darbo priemonių, keliančių mažesnę vibraciją, naudojimas. Vibracijos šaltinio izoliavimas. Darbo trukmės ribojimas.</p>
<p>Netvarkinga darbo vieta (slidžios, nelygios grindų ar grindinio dangos).</p> 	<p>Paslydimas, pargriuvimas. Galimos įvairaus sunkumo traumos: kaulų lūžiai, raumenų sistemos sužalojimai.</p>	<p>Užtikrinti, kad darbo vietoje grindų dangos būtų neslidžios, sausos, lygios, nuolat valomos. Atsargus, saugus ėjimas. Įspėjamųjų ženklų naudojimas.</p>
<p>Laidžios elektros srovei grindys.</p>	<p>Gali sukelti traumas dėl elektros srovės smūgio.</p>	<p>Užtikrinti, kad darbo vietoje grindų dangos atitiktų saugos reikalavimus. Esant poreikiui naudoti dielektrinius kilimėlius.</p>
<p>Per didelis triukšmo lygis (darbuotojo darbo vietoje bendras triukšmo lygis neturi viršyti 85 dBA).</p>	<p>Galimi įvairaus sunkumo klausos ir vestibuliarinio aparato sutrikimai. Galimas neigiamas poveikis centrinei nervų sistemai.</p>	<p>Sumažinti triukšmo lygį veikiant triukšmo šaltinį ir sklidimo bei atsispindėjimo parametrus. Darbo trukmės triukšmingoje aplinkoje ribojimas.</p>

		
<p>Aštrūs gaminio kraštai</p> 	<p>Tikimybė įsipjauti, įsidurti į aštrius daiktus, briaunas, patirti sužalojimus ar įvairaus sunkumo traumas.</p>	<p>Dirbti su darbo pirštinėmis.</p>
<p>Nutrūkę žeminimo laidai.</p>	<p>Gali sukelti traumas dėl elektros srovės smūgio.</p>	<p>Laikytis elektrosaugos reikalavimų.</p>
<p>Dirbant eksploatacijos instrukcijų nesilaikymas.</p>	<p>Įvairaus sunkumo traumų (net mirtinų), sveikatos sutrikdymų rizika.</p>	<p>Laikytis elektrosaugos reikalavimų. Laikytis darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijų.</p>
<p>Įkaitę paviršiai, karštos įrenginių, mechanizmų dalys.</p> 	<p>Galimi įvairūs terminiai sužeidimai. Tikimybė sukelti įvairių laipsnių odos nudegimus, kurie gali pakenkti darbuotojo sveikatai.</p>	<p>Nesiliesti ir plikomis rankomis neliesti įkaitusių paviršių, kurių negalima uždengti apsaugomis.</p>
<p>Rankinių elektrinių įrankių naudojimas ne pagal paskirtį.</p>	<p>Įvairaus sunkumo traumų (net mirtinų), sveikatos sutrikdymų rizika.</p>	<p>Laikytis elektrosaugos reikalavimų. Laikytis darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijų.</p>
<p>Intensyvus karštis ir kibirkštys.</p> 	<p>Tiesioginis kontaktas su karštu šlaku, metalo ištaškymu, kibirkštimis ir karštais elektrodais gali pažeisti akis.</p>	<p>Nuo karščio keliamo pavojaus apsaugo ventiliacija, užuolaidos, poilsio pertraukėlės, dažnas skysčių vartojimas.</p>
<p>Netvarkingi įrengimai, įrankiai, prietaisai ir kt.</p>	<p>Tikimybė įsipjauti, įsidurti į aštrius daiktus, briaunas, patirti sužalojimus ar įvairaus sunkumo traumas.</p>	<p>Dirbti tik su tvarkingais ir reikiamos komplektacijos įrenginiais, įrengimais, įrankiais ir prietaisais.</p>
<p>Naudojamų elektrinių įrankių ir prietaisų netinkama valdymo įranga.</p>	<p>Įvairaus sunkumo traumų (net mirtinų), sveikatos sutrikdymų rizika.</p>	<p>Laikytis elektrosaugos reikalavimų. Laikytis darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijų.</p>
<p>Gaisro ir sprogimo pavojus.</p> 	<p>Galimas nudegimo ar net žuvimo pavojus.</p>	<p>Panaikinkite artimus uždegimo šaltinius (kibirkštis, cigaretė). Laikykite gesintuvus lengvai prieinamoje vietoje.</p>
<p>Nepatogi, priverstinė darbo poza.</p>	<p>Galimi skeleto sistemos ir raumenų pažeidimai.</p>	<p>Tinkamai parinkti darbo aukštį ir darbo priemonių išdėstymą, taip pat sudaryti</p>

		galimybę keisti darbo pozą.
Stresas dėl netinkamo darbo organizavimo, kvalifikacijos stokos.	Stresas ir įtampa padidina jautrumą ir įtakoja klaidų atsiradimą. Galimi įvairaus sunkumo galvos, galūnių, kitų kūno vietų sužalojimai, traumos.	Sukurti tiesioginę ir aiškia informacijos sistemą, kuri padėtų išvengti klaidų. Darbams atlikti parinkti tinkamus darbuotojus, kurie atitinka keliamus kvalifikacinius reikalavimus.

5. Siekiant išvengti minėtų pavojingų veiksnių įtakos ar juos sumažinti, reikalingos atitinkamos techninės ir organizacinės atsargumo priemonės:

5.1. visi kilnojami elektriniai įrankiai bei prietaisai turi atitikti gamyklos gamintojo parengtų eksploatavimo instrukcijų reikalavimus;

5.2. darbo vieta turi būti švari, elektriniai kilnojami įrankiai ir prietaisai turi būti techniškai tvarkingi ir švarūs;

5.3. pjovimo, šlifavimo, gręžimo ir kitos elektrinių kilnojamų įrankių keičiamos dalys turi būti patikimai ir tvarkingai uždengtos;

5.4. kiekvienoje darbo vietoje turi būti užtikrinamas tvarkingas elektrinių kilnojamų įrankių ir prietaisų įžeminimas;

5.5. naudoti kilnojamus elektrinius įrankius ir prietaisus tik su nepažeista kabelio, rankenų izoliacija, tvarkingais kištukais ir tvarkingais įjungimo ir išjungimo mechanizmais;

5.6. naudoti kilnojamus elektrinius įrankius ir prietaisus, kurių darbinės keičiamos dalys tinkamai išgalastos, neįtrūkę diskai, neišlūžę pjovimo dantys ir t.t.;

5.7. laikyti kilnojamus elektrinius įrankius tik sausoje patalpoje, užtikrinančioje tokių įrankių saugų naudojimą;

5.8. kilnojami elektriniai įrankiai turi būti atjungiami nuo elektros tinklo tiek pertraukų metu, tiek nutrūkus elektros srovės tiekimui;

5.9. neleisti, kad ant elektrinių įrankių ir prietaisų paviršiaus patektų vandens;

5.10. saugotis, kad kūnas nepaliestų įžemintų paviršių (vamzdžių, radiatorių ir kt.);

5.11. nenaudoti įrankių ir prietaisų kitiems tikslams ar darbams, kuriems jie nėra skirti.

6. Dirbant su elektriniais įrankiais būtina naudoti asmenines apsaugos priemones pagal gamintojo naudojimo instrukcijose nurodytą paskirtį:

7. Kiekviena asmeninė apsaugos priemonė turi:

7.1. apsaugoti nuo galimų kenksmingų, pavojingų veiksnių, esančių darbo aplinkoje, nesukeldama didesnės rizikos darbuotojo sveikatai ir saugai;

7.2. atitikti ergonominius reikalavimus ir darbuotojo esamą sveikatos būklę;

7.3. tikti (būti atitinkamai priderinta) darbuotojui.

8. Darbdavys, esant reikalui, turi teisę nemokamai išduoti darbuotojui daugiau asmeninių apsaugos priemonių, negu numatyta pagal asmeninių apsaugos priemonių sąrašą. Darbuotojui saugos priemonės išduodamos, priklausomai nuo vykdomų darbų pobūdžio ir darbo sąlygų.

9. Asmeninė apsaugos priemonė yra darbdavio nuosavybė, todėl ją darbuotojas turi gražinti išeidamas iš darbo, pereinamas į kitą darbą toje pačioje įmonėje, kur ši priemonė nenumatyta pagal darbo aplinkos rizikingumą. Asmeninė apsaugos priemonė turi būti keičiama, jeigu ji susidėvi.

III SKYRIUS DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIEŠ DARBO PRADŽIĄ

10. Gauti tiesioginio vadovo užduotį, susipažinti su darbų vykdymo tvarka, saugiais darbo metodais ir susipažinti su naudojamais saugos ženklais.

11. Susipažinti su naudojamų įrankių ir prietaisų paskirtimi, konstrukcija, eksploataavimo ypatumais.

12. Apsirengti tvarkingus ir tinkamo dydžio darbo drabužius, užsisagstyti juos, apsiauti darbo avalynę. Draudžiama dirbti su suplyšusiais, be sagų darbo drabužiais arba be jų.

13. Patikrinti asmenines apsaugos priemones (apžiūrėti vizualiai bei įsitikinti, ar nepasibaigęs patikros laikas) ir naudoti jas pagal paskirtį.

14. Apžiūrėti kilnojamus elektros įrenginius, prietaisus: ar jie įžeminti, ar uždengti elektros skydelio, įrenginio kontaktai, turintys elektros įtampą, ar nenutrūkę elektros laidai, jungiantys įrenginį su elektros tinklu, ar nepažeista jų izoliacija, ar laidai apsaugoti nuo atsitiktinių mechaninių pažeidimų, ar įrenginius jungiantys su elektros tinklu laidai nesiliečia prie karštų, drėgnų, kitų kabelių, aštrių briaunų, kitų įrenginių, ar laidai apsaugoti nuo atsitiktinių mechaninių pažeidimų. Laidai (kabeliai) turi būti jungiami prie kištukinio lizdo taip, kad nebūtų galimybės ant jų užlipti ar einant už jų užsikabinti.

15. Jungiant elektros įrenginius įsitikinti, ar pakankamo ilgio kabelis, jo prailginimui galima naudoti tik tvarkingus pramoninės gamybos prailgintuvus. Privaloma naudotis tik tvarkingais kištukiniais lizdais, kištukais, jungikliais bei kita elektros instaliacijos įranga. Siekiant sumažinti elektros smūgio pavojų, dirbant lauke, būtina naudoti prailgintuvus, tinkančius lauko darbams.

16. Kiekvieną kartą prieš naudojantis kilnojamais elektriniais įrankiais, mašinomis, prietaisais, reikia patikrinti:

16.1. komplektavimus ir detalių tvirtinimo patikimumus;

16.2. kabelio ir kištuko (šakutės) tvarkingumą, korpuso, detalių, rankenos ir šepėčių laikiklių izoliacijos būklę, ar yra apsauginiai gaubtai ir ar jie tvarkingi (apžiūrinti vizualiai);

16.3. išjungiklio darbą, jo tvarkingumą;

16.4. įrankio įtampos ir srovės dažnio atitikimą tinklo parametrams;

16.5. darbinių įrankių: grąžtų, abrazyvinių diskų, diskinių pjūklų, raktų, antgalių ir kitų priemonių įtvirtinimo patikimumą;

16.6. darbą tuščioje eigoje.

17. Prieš įjungiant elektros prietaisus, įrenginius, įsitikinti, kad įjungimo mygtukas (jungtukas) būtų neutralioje padėtyje.

18. Pastebėjus bet kokį gedimą, netvarką ar keliantį pavojų veiksnį, informuoti tiesioginį vadovą. Darbo nepradėti, kol nebus pašalinti visi trūkumai.

IV SKYRIUS DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU

19. Darbuotojas privalo laikytis Įmonės darbo tvarkos taisyklių, nustatyto darbo ir poilsio laiko reikalavimų, ilsėtis, valgyti ir rūkyti tam tikslui skirtose vietose, dirbti tik tą darbą, kurį paveda tiesioginis vadovas ir tik tada, kai yra žinomi saugūs jo atlikimo būdai.

20. Darbo metu būti dėmesingam, atidžiam, atsargiam, nesikalbėti su pašaliniais ir netrukdyti dirbti kitiems. Saugoti savo ir nekenkti kitų sveikatai. Neatitraukti dėmesio nuo darbo ir neužsiiminėti pašaliniais darbais.

21. Palaikyti tvarką ir švarą darbo vietoje.

22. Nedirbti, jei darbo vieta nepakankamai apšviesta.

23. Elektrinius įrankius ir prietaisus naudoti tik pagal paskirtį.

24. Dirbant su kilnojamais elektriniais įrankiais **DRAUDŽIAMA:**

24.1. rankomis liesti įrankio ar prietaiso atviras dalis, kuriomis teka elektros srovė;

24.2. dirbant laikyti rankose jų maitinimo kabelius ir laidus;

24.3. liesti pjovimo bei besisukančias įrankių dalis, valyti drožles, kol įrankio judančios dalys nesustoja;

24.4. dirbti stovint ant pristatomų kopėčių arba jos gali būti naudojamos tik tada, jei kitų saugesnių įrenginių naudojimas yra netikslingas dėl mažos rizikos ir trumpos jų naudojimo trukmės. Kopėčių atramos turi būti apsaugotos nuo slydimo, pritvirtinant prie jų viršutinių ar apatinių galų bet kokį kopėčioms nuslysti neleidžiantį įtaisą ar panaudojant kitus slydimą pašalinančius būdus;

24.5. palikti juos be priežiūros įjungtus į elektros tinklą;

24.6. darbuotojams, naudojantiems kilnojamus elektrinius įrankius, patiems ardyti ir atlikti jų remontą;

24.7. reguliuoti prietaisą, keisti darbo įrankių dalis, valyti patį prietaisą, kai įrankis ar prietaisas nėra išjungtas iš elektros tinklo;

24.8. net ir trumpam laikui perduoti elektrinį įrankį ar prietaisą asmenims, neapmokytiems saugiai juo naudotis ir neinstrukuotiems;

24.9. dirbti su tepalais išteptais įrankiais ar laikant juos drėgnomis rankomis;

24.10. nešti įrankį, paėmus jį už laido;

24.11. traukti už laido, atjungiant elektrinį įrankį ar prietaisą nuo elektros tinklo;

24.12. dirbti su įrankiu, jei sugedęs įjungimo ir išjungimo jungiklis;

24.13. dirbti su įrankiu, neapsaugotu nuo lašų ir pusrslų poveikio, neturintiems skiriamųjų ženklų (lašas arba du lašai trikampyje) lyjant arba sningant, taip pat atvirose aikštelėse;

24.14. dirbti, kai įrankio ar prietaiso maitinimo laidas yra pažeistas arba jei pažeistos kitos prietaiso dalys; dirbti pažeidžiant gamintojo parengtą įrenginio eksploatavimo instrukciją.

25. Gręžiant elektriniu gręžtuvu ir prispaudimui naudojant svirtį, reikia stebėti, kad svirties galas nenuslystų nuo paviršiaus, į kurį ji remiasi. Darbe naudojamos svirtys turi būti inventorinės ir turi būti laikomos instrumentinėje. Vietoje svirčių naudoti atsitiktinius daiktus draudžiama.

26. Staiga sustojus įrankiui (dingus elektros įtampai, užstrigus judamosioms dalims ir kita), jis turi būti atjungtas. Pernešant įrankius iš vienos darbo vietos į kitą, taip pat pertraukų metu arba po darbo jis turi būti išjungtas iš elektros tinklo, ištraukiant kištuką.

27. Darbo metu įrankiui sugedus arba dirbančiam su juo pajutus nors silpną srovės poveikį, reikia nedelsiant nutraukti darbą ir sugedusį įrankį priduoti patikrinimui ar remontui.

28. Ant rankinių elektros mašinų ir įrankių korpuso turi būti nurodyti inventoriniai numeriai ir kitos apžūros data, o ant žeminančiųjų ir skiriamųjų transformatorių, dažnių keitiklių ir apsauginių atjungimo įtaisų – inventoriniai numeriai ir kito izoliacijos varžos matavimo data.

29. Sandėliuoti įrankius ir jų pagalbinius įrengimus reikia sausose patalpose su specialiais įrengtais stelažais, lentynomis, dėžėmis, užtikrinančiais jų saugumą. Be to turi būti vykdomi įrankių pase nurodytų saugojimo sąlygų reikalavimai.

30. Draudžiama sandėliuoti įrankius be įpakavimo dviem ir daugiau eilių.

31. Transportuojant įrankius įmonės teritorijoje turi būti imtasi atsargumo priemonių, neleidžiančių jų pažeisti. Draudžiama įrankius pervežti kartu su metalinėmis detalėmis ir gaminiais.

32. Neturint įrankių iki 50 V, padidinto pavojaus patalpose leidžiama naudotis

įrankiais 220 V įtampos, patikimai juos įžeminus (jeigu tai numatyta konstrukcijoje) ir būtinai naudojant asmenines apsaugines priemones: dielektrines pirštines, kilimėlius, guminius batus, kaliošus.

33. Visos apsauginės dielektrinės priemonės turi būti su įspaudu, kuriame nurodoma galiojimo data ir apsauginei priemonei leistina įtampa. Prieš naudojimą guminės apsaugos priemonės turi būti apžiūrėtos, nuo jų turi būti nuvalytas purvas, o jei paviršius sudrėkęs - gerai nušluostytos ir išdžiovintos. Skylėtomis arba suplyšusiomis dielektrinėmis priemonėmis naudotis draudžiama.

34. Elektriniai įrankiai turi būti jungiami žarniniu laidu (kabeliu). Leidžiama naudoti lanksčius laidus su izoliacija ne mažiau kaip 500 V įtampos, įvėrus į guminę žarną.

35. Naudojant elektrinius įrankius, jų laidai ir kabeliai pagal galimybę turi būti pakabinami. Negalima leisti laidams ir kabeliams betarpiškai liestis prie karštų metalinių, drėgnų ir tepaluotų paviršių. Aptikus bet kuriuos gedimus, darbas su elektriniais įrankiais arba šviestuvais turi būti nedelsiant nutrauktas.

V SKYRIUS DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJAIS

36. Kilus pavojui žmonių saugumui, sveikatai ar gyvybei, įrenginių sugadinimui, nedelsiant darbus nutraukti ir pranešti tiesioginiam vadovui.

37. **Būtina** išjungti elektros įrenginius ir pranešti tiesioginiam vadovui šiais atvejais:

- 37.1. pažeidus kištukinį sujungimą, kabelį arba jo apsauginį vamzdelį;
- 37.2. pažeidus laikiklio dangtelį;
- 37.3. blogai veikiant įrankio jungikliui;
- 37.4. kibirkščiuojant kolektoriaus šepečiams, ant jo paviršiaus atsiradus apskritiminei ugniai;
- 37.5. ištekėjus tepalui iš reduktoriaus arba ventiliacinių kanalų;
- 37.6. atsiradus degančios plastmasės kvapui arba dūmams;
- 37.7. neįprastai padidėjus triukšmui, vibracijai, bildesiui;
- 37.8. sulūžus arba atsiradus įskilimams korpuse, rankenoje, apsauginiame gaubte;
- 37.9. pažeidus įrankio darbinę dalį, jai užstrigus;
- 37.10. nutrūkus elektros grandinei tarp metalinių korpuso dalių ir maitinimo šakutės nulinio apsauginio laido.
- 37.11. pastebėjus stiprų detalių, laidų įkaitimą;

37.12. sugedus elektros instaliacijai (neveikia, kibirkščiuoja kištukinis lizdas, jungtukas);

37.13. pajutus svylančių laidų kvapą;

37.14. neįprastai padidėjus triukšmui ir vibracijai;

37.15. nutrūkus elektros energijos tiekimui.

VI SKYRIUS DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

38. Išjungti iš elektros tinklo naudotą įrenginį. Patikrinti, ar nepažeista kabelio izoliacija, o taip pat patikrinti apsaugos priemones, ar nėra mechaninių pažeidimų.

39. Nuvalyti įrenginį nuo dulkių, tepalų ir t.t. Darbo metu naudotus įrankius sudėti į jiems skirtas vietas.

INSTRUKCIJĄ PARENGĖ:

UAB „VERSLO ALJANSAS“ (302327605)